

Deel II

De Broeders Xaverianen te Knokke

Erik Willems

De KSA en het muziekkorps van de Frères

De Frères Baziel en Engelbert brachten vanaf de jaren 1946-1947 heel wat leven in het Sint Bernardus Instituut aan de Smedenstraat. Zij waren de drijvende kracht achter de jeugdbeweging KSA (Katholieke Studenten Actie) en het muziekkorps van de Frères. De Knokse bevolking kon er niet naast kijken want beide jeugdorganisaties waren regelmatig in het straatbeeld te zien.

De KSA was na de 2de wereldoorlog zeer populair en actief in praktisch alle West-Vlaamse katholieke scholen. Vanaf de leeftijd van 9 à 10 jaar kon men toetreden tot de KSA. Het uniform bestond uit een donkerblauwe fluwelen korte broek, een blauw hemd, een gele 'foulard' die als das gedragen werd en een baret zoals de hedendaagse politie draagt. Dezelfde kledij werd ook door de leden van het muziekkorps gedragen. Bij toetreding werd je ingedeeld in een kleine groep (vlag) van 8 à 10 jongens. Aan het hoofd van dit groepje stond er een hoofdman.

Zomer 1952.

De Knokse KSA op kamp in Ruiselede. Herman Albrecht (met koksmuts).

Liggend van rechts naar links: Victor Decoster, Ivan Van Troyen, Roger De Wispelaere, Yves Van Der Weyden, Van Belleghem, ...

De KSA was een schitterende uitvinding voor ouders, vermits we elke woensdag en zaterdagnamiddag opgevangen werden door de jeugdbeweging.

We deden op die dagen allerlei spelletjes, primitief koken op een houtvuurtje in de duinen, lange fietstochten, balken en planken aan elkaar sjoorren tot tafels en zoektochtjes in het sparrenbos.

Hoogtepunten van het jaar waren het jaarlijkse zomerkamp en de nationale Zeedag van de KSA.

1952.
Zomerkamp in Ruiselede.
Na de katewas 's morgens.

In juli trokken we elk jaar op kamp voor 8 à 10 dagen. Daar was wel enige voorbereiding voorafgaand nodig alvorens het kookgerief, de tenten, de slaapzakken en het proviand en onze rugzakken op een grote vrachtwagen van de Melkhandel Gabriëls uit de Nestor De Tiërestraat geladen werden. Onze camping bestemmingen lagen niet in de Ardennen of Noord Frankrijk, maar waren amper boven Brugge gelegen: Ruddervoorde, Jabbeke en Ruiselede. Meestal kwamen we terecht op een boerderij. De tenten, kookplaats en eethoek kwamen op een weide te staan. We sliepen altijd in een schuur, waar we een slaapmatras (een grote jutezak) vulden met stro. Opblaasbare luchtmatrassen bestonden toen nog niet!

's Avonds tegen slapenstijd werd een kampvuur aangestoken en werden verhalen verteld en liedjes gezongen. Ook werden een paar maal zoektochten georganiseerd waarbij men met een kleine zaklamp zijn weg moest zoeken in de bossen.....en waar af en toe een ouder verscholen achter een struik "boe" riep om ons te doen schrikken. Ook heb ik onthouden dat op het kamp in Ruiselede tijdens het nachtspel, we onnoemelijk veel gloeiwormpjes of glimwormen op het gras en in de struiken zagen. Dit was de eerste keer en ook de laatste keer in mijn leven dat ik gloeiwormen gezien heb!

Zomer 1953.
Op kamp in Ruddervoorde.
Dit was onze keuken met
2 kookketels, de tent voor het
proviand, een melkkit voor het
drinkwater.
Chef-kok van dienst Piet Bonte.

Een tweede jaarlijks hoogtepunt in het KSA- leven was de nationale Zeedag. Elk jaar werd een andere badstad aangedaan. Op die dag kwamen alle andere KSA afdelingen van West-Vlaanderen te samen om met elkaar te wedijveren in allerlei sporten zoals 100 en 200 meter lopen, koordtrekken, hoogspringen, hinkstap springen, etc.

Het hoogtepunt van de dag was dat elke school een dijk moest bouwen op het strand. Wanneer het Zeedag in Knokke was, verzamelden al de verschillende afdelingen aan het station geladen met knapzak en een 'schup'. Vandaar marcheerden de meer dan duizend deelnemers stoetsgewijs en begeleid door een aantal muziekkapellen de Lippenslaan op tot aan de dijk.

Elke school kreeg op het strand een sector aangewezen waar ze hun dijk moesten bouwen. Deze sectoren lagen voor de start nog wel een 130 meter afstand van de vloedlijn zodat het nog een behoorlijke tijd duurde vooraleer het opkomende tij de te bouwen dijk bereikte. Boven op elke dijk werd de vlag van de school geplant. De strijd was pas gewonnen wanneer het opkomende tij de meeste dijken had weggespoeld. Overwinnaar werd die school wiens vlag het langst zichtbaar was gebleven. De winnende school werd met alle 'egards' gelauwerd en bleef de verworven roem meedragen voor de rest van het schooljaar.

1951. Zeedag in Westende. De Knokse delegatie met muziek. Rechts boven Frère Engelbert.

Het muziekkorps van de Frères is letterlijk uit de grond gestampt geweest door Frère Engelbert. Hij was enorm muziekaal begaafd en kon om het even welk instrument bespelen.

Vermoedelijk was Frère Engelbert geïnspireerd door het reeds bestaande muziekkorps van de Frères in Brugge. Het moet zo rond het jaar 1947-48 geweest zijn dat de eerste trommels en roffels op de koer in de Smedenstraat begonnen te oefenen.

1951. Het muziekkorps van de Frères staat klaar in de Sebastiaan Nachtegelestraat om te vertrekken in de Bloemenstoet. Met bombardon Francois De Groot. Ook herkenbaar Herman Albrecht, André Albrecht, Luc Lemaitre, Raymond Vanhuysse met kleine bombardon en Robert Van Keirsbilck.

Het trommel- en roffelkorps werd vrij snel uitgebreid met trompetten, klarinetten, jachthorens, trombones een vlag en een echte tamboer-majoor. De echte grote publieke optredens vonden plaats vanaf 1950 door deelnames aan de vele bloemenstoeten langs de kust, de jaarlijkse Zeedag, Sterrestoet, etc.

Het complete korps omvatte weldra meer dan dertig man. Toch bleef er een sterke verwevenheid van het muziekkorps met de KSA. Het uniform was quasi hetzelfde als dat van de KSA. Zelfs de vlag die meedragen werd was deze van de KSA met in grote letters het woord Sincfala.

Naar het einde van de vijftiger jaren was het muziekkorps uitgegroeid tot een vijftigtal spelende leden. Een aantal volwassenen waren ook toegetreden, en als geheel kwam het korps als zeer gedegen over. Op de vlag stond nu duidelijk "Sint Bernardus Instituut" met een groot wapenschild van de stad Knokke. Het KSA uniform werd vervangen door een vest met lange broek, wit hemd met strikje. Een modern petje verving de vorige baret.

1961. Het gemoderniseerde korps voor het woonverblijf van de Frères aan de Sportlaan.

De School in de Duinen

Zonder twijfel waren mijn mooiste schooljaren bij de Frères vanaf het zesde studiejaar tot het derde middelbaar. Deze periode werd ingezet met de verhuis van de Smedenstraat naar het nieuw opgerichte schoolgebouw aan de Sportlaan. Let wel op, de Sportlaan bestond toen nog niet.

Het was 1951 en het was het eerste van de drie gebouwen dat de Frères daar gebouwd hebben. Het stond vlak tegenover de villa van de familie Debever, en tussen deze villa en het nieuwe schoolgebouw lag er een grintweg. Het schoolgebouw stond letterlijk in de duinen!

Niettegenstaande het een gloednieuw gebouw was, hadden we er geen centrale verwarming. De Frères moesten ongetwijfeld elk frank tweemaal omdraaien vooraleer die uit te geven! De klassen werden verwarmd met een grote duvelkachel die na de winter telkens verwijderd werd. De leerlingen kwamen in de winter wat vroeger om de kachel aan te steken! Eerst met wat klein hout, daarna met volle kisten cokes kolen. Cokes was goedkoper dan antraciet. Maar het stonk verschrikkelijk naar zwavel.

Wat totaal nieuw was dat we op het eerste verdiep een grote studiezaal hadden. Dit hadden we in de Smedenstraat niet gekend. Na het laatste lesuur was iedereen verplicht te studeren of huiswerk te maken in de studiezaal tot 17u45.

1952.

Gymnastiek in de Duinen.

Daniel Deleyn, Roger De Wispelare, Erik Willems, Van Speybroeck, Eric Van Belleghem, Gerard Loeys en Willy Reyms.

Bemerk ook de mooie stofjassen die we in de klas moesten dragen. Sommigen vonden het zelfs heel aangenaam deze stofjassen tijdens de gymnastiek les te dragen!

1952. Professionele start van een loopkoers op het oude voetbalplein.

Beginnend aan de rechterzijde: Demuynck, Leopold Loeyts, Emmanuel Croes, Erik Willems, Yves Van der Weyden, Van Speybroek, Roger De Wispelaere, Raymond Vanhuysse, Willy Reys...

Bemerk ook in de achtergrond wat nog overbleef na de dynamitering van de bunkers van de batteries.

Vergeleken met de krappe behuizing in de Smedenstraat, hadden we in het gebouw en er rond een zee van ruimte. Er waren geen straten, er waren duinen en op korte afstand waar nu de Majoor Van Damme straat is, lagen de batteries. Dit was nog een overblijfsel van bunkers en fundamente van zware kanonnen van de eerste wereldoorlog. Onze nieuwe speelkoers grensde aan het vooroorlogse voetbalplein van FC Knokke. Bij elke speeltijd speelden wij niet op de speelkoers, maar we voetbalden op het voormalige voetbalterrein. Dit grote terrein was in 4 stukken verdeeld zodat elke klas zijn eigen voetbalterrein had! We speelden warempel met echt lederen voetballen. Van waar die vandaan kwamen weet ik niet.

In de zomer van 1952 gebeurde op de speelplaats iets heel ongewoons dat mij voor altijd is bijgebleven. Mijn bank was aan het venster met zicht op de speelkoers. Het was een mooie warme dag. Ik kon zien dat een rode camionette de koers kwam opgereden. Met 2 personen werd er een grote rode kist uitgeladen. Iemand kwam kloppen op de klasdeur... met de boodschap dat de gehele klas naar de speelplaats moest komen. Iedereen schaarde zich rond de rode bak met in witte letters "Coca Cola" op geschilderd. De bak was een grote frigo en iedereen kreeg gratis een flesje Coca Cola... lekker ijskoud. En dit werd over gans Vlaanderen in alle scholen opgevoerd. Niemand had voordien ooit de naam Coca Cola gehoord. Wat een reclame stunt!

Gymnastiek werd beoefend in de duinen. We deden zelfs aan jogging avant la lettre: een loopwedstrijd aan een gezapig tempo dat iedereen kon volgen langs de Lac tot waar nu Scarphout gelegen is en dan terug langs een zandweg. Frère Daniel nam ons mee naar buiten om planten te zoeken voor ons herbarium, en af en toe gaf hij tekenles buiten in open lucht waar we zelf ons onderwerp uit de natuur konden kiezen.

1952. Tuinaanleg door de leerlingen aan de grintweg. In de achtergrond ziet u een gedeelte van de Villa van de familie Debever. Raymond Vanhuysse met de tuinslang en Willy Reyms met voet op de schop.

In het jaar 1952 werd het middelste schoolgebouw opgetrokken. Het werd het woonverblijf van de Frères met een privékapel. Vanaf dan woonden de Frères ter plekke. De lagere school bleef nog een tijdje in de Smedenstraat.

Vanuit hun woonverblijf naar het schoolgebouw moesten de Frères door het zand ploeteren. Daarom werd vrij vlug een provisoir voetpad aangelegd. Kort daarop begonnen de Frères op een toch zeer zanderige bodem een echte duinentuin aan te leggen. Tijdens de speeltijden en de woensdag namiddagen kwamen wij als vrijwilligers meehelpen om deze tuin te helpen aanleggen en moduleren.

Tijdens het middelbaar onderwijs had ik Frère Gaëtan als leraar Geschiedenis en Nederlands. Maar het waren vooral zijn buitenschoolse activiteiten op woensdag namiddagen en ook de zaterdagen die me meest zijn bijgebleven. Tezamen met Frère Daniel was hij een gedreven ornitholoog. Beiden hebben ze me de land en zeevogels leren kennen en observeren.

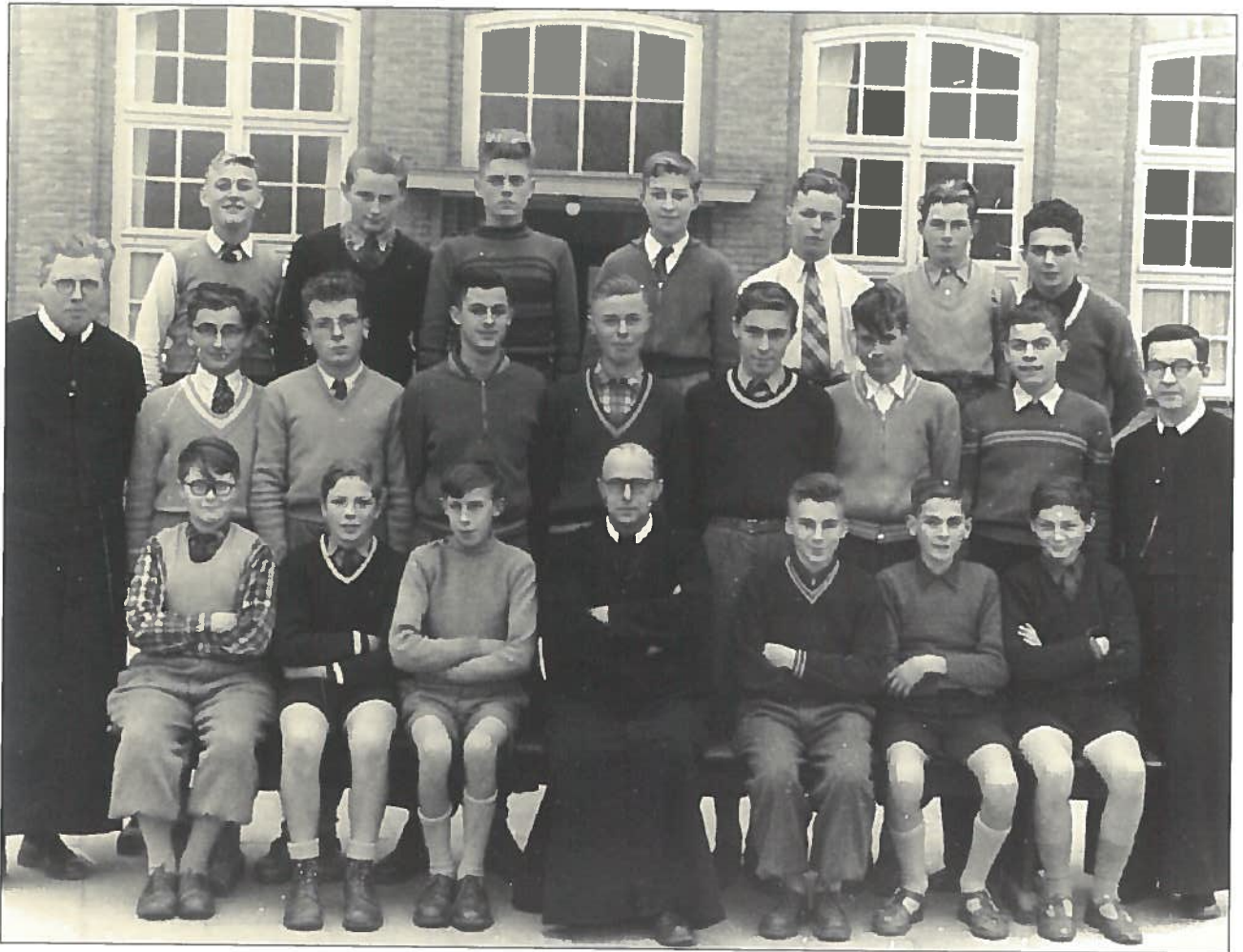
In 1952 was Frère Gaëtan de eerste om te signaleren dat een ongekende duif, de Turkse tortel, aan het broeden was in Knokke ter hoogte van de markt. Deze was toen een vrij ongekende vogel in België. Op vandaag zijn er zoveel Turkse tortels in ons land dat ze op bepaalde plaatsen als een plaag beschouwd worden!

*Het lerarenkorps tijdens het schooljaar 1953- 1954, reeds volledig ingeburgerd in de nieuwe school aan de Sportlaan.
Zittend van links naar rechts de Frères: Clement, Vincent, Ildefons, Albien (Directeur), Gaëtan, Daniel en Lievin.
Staande van links naar rechts: Gilbert Vancaillie, Pol Dewandel, Frère Francis, Frères Adriën, Ferdinand en Raymond De Groot*

Op woensdag namiddagen mochten een eerder beperkt groepje met Frère Gaëtan met de fiets op stap naar het Zwin, Hazegras, Sluis, Retranchement, Cadzand om vogels te gaan observeren. Vooral voor de weidevogels zoals bergeenden moesten we soms over de weide sluipen om ongemerkt zo dicht mogelijk ze te benaderen. Ook Frère Gaëtan sloop in zijn broederpij lustig over de grond! Zijn zwarte pij met erop zakdoeken vastgespeld om de vogels de indruk te geven dat er een koe rond liep! Hij kende ook zeer goed de geschiedenis van onze streek en leerde ons de nog altijd merkbare overblijfselen van de vele Spaanse Forten zoals fort St-Pol, de forten in het Retranchement en in de Fortweide kennen.

Andere opmerkelijke uitstappen met Frère Gaëtan waren een bezoek aan het museum De Potterie in Brugge dat een onnoemelijke zilverschat omvat. Een tweetal bezoeken werden gebracht aan het Memling later het Groeninghe museum in Brugge. Als jongens van amper 13 jaar leerden we er de Vlaamse Primitieven kennen: Jan Van Eyck, Hans Memling, Hugo Van Der Goes en anderen. Ik herinner me dat we ruim een halfuur uitleg kregen enkel alleen over de Madonna met Kanunnik Van Der Paele van Jan Van Eyck. Toen we buiten kwamen wisten we alles over de samenstelling van de verf, de vernissen en zelfs wisten we aan welke ziekte kanunnik Van Der Paele overleden was. Bij de Madonna in het Blauw van Hugo Van Der Goes leerde hij ons dat de gekke gezichtsuitdrukking van vele figuren in feite de reflectie was van zijn eigen krankzinnigheid.

Klas foto van mijn derde middelbaar schooljaar 1953-1954.

Zittend:

Roger de Wispelaere, Erik Willems, Emmanuel Croes, Klastitularis Frère Gaëtan, Guido Beernaert, Victor De Coster, Yves Van Der Weyden.

Middenste rij:

Frère Lievin, Yvan van Troyen, Omer Decock, Roger Malfait, Gentil Goethals, Raymond Vanhuyse, Roger Van Middeltem, Etienne Piers, Directeur Frère Albien.

Bovenste rij:

Werner Hoeman, François Van Rie, Eric Buysse, Gerard Loeys, Van Speybroek, Willy Reyns.

Juni 1954 was de laatste maand dat onze klas van het derde middelbaar nog eens bijeen was voor de klassieke klas foto. Het betekende dan ook het definitieve afscheid van de Frères in Knokke. Ik kan enkel dankbaar terug denken aan de 10 jaar vorming die ik er heb mogen genieten. In latere stadia in het leven heb ik kunnen ervaren dat mijn Knokse schoolperiode mij echt gekneed heeft en mij een meer open en ruimere blik heeft bijgebracht die op geen enkele andere school mogelijk was. Deze vorming was heel uitzonderlijk dankzij een getalenteerd en toegewijd jong lerarenkorps dat zich in het unieke kader van een "school in de duinen" zich volop kon uitleven en ontplooiën... en daardoor zichzelf overtrof.

Dank aan Frère Ivo (Brugge) en Raymond Vanhuyse voor de foto's.